

POLITINIS JUDĖJIMAS UŽ SUSIJUNGIMĄ

„GINTARINĖ“ DEKLARACIJA (VARIANTAS IŠSPAUSDINTAS 1914.08.27 „RYGOS GARSE“)

Lietuvių deklaracija

Didžioji Rusija pergyvena sunkių bandymų gadyne ir nebėra tautos, joje gyvenančios, į kurios kūną nebūtų įsismeigę erškėčių dygliai. Visa Rusija tampa didžiųjų aukų aukuru. Laimė toms tautoms, kurių išsipirkimo aukas mato dangus.

Atėjo nušvietimo valanda. Šiandien Rusijai likimo lemta baigti virtinę klaidų, kurios buvo daromos per ištisus šimtmečius ligi mūsų dienų. Nusvajotieji tautų siekimai darosi tikrybe. Artinasi valanda įvykdymo lietuvių tautos žilųjų svajojimų, iš tiesų žilųjų: savo pradžia ima Jie nuo Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Mindaugo.

Kovos diena sutrupins teutonų kardą. Talkos diena sudarys gyvą tautų tvenkinį, pro kurį neprasiverš germanizmo bangos.

Lietuvos istorija - tai kruvinos kovos su teutonais slogutis. Lietuvių tauta buvo pirmoji, kuriai teko susitikti su germanų vėselu užpuolus jam slavus. Ir toje kovoje mes stipriais siūlais susijungėme su slavais. Nebūdami slavai, mes, kaip šviesus kietasis gintaras, įriedėjome į slavų jūrą. Šviesus – nes mūsų bičiuolybė su rusų tauta neaptemdyta niekuo per visą savitos Lietuvos gadyne, kuomet lietuvių tauta pati buvo savo likimo vykintoja ir pati kur tinkama kreipė savo valią. Kietasis - nes pasrūvusi kraujais lietuvių tauta, priėmusi svetimosios intakos, vis dėlto sugebėjo nusaugoti savąją kultūrą visame josios grynume per vergijos amžius, per masinę savųjų brolių išsižadėjimą savosios tėvynės.

Nuo germanizmo smūgių subiro mūsų gintaro karoliai. Lietuvių tautos prūsų atžala žuvo pirmoji, žuvo visa. Išnaikintojas pasiėmė sau jo išnaikintosios tautos vardą bet vargas tam, kas, apgalėjęs priešininką dryso išniekinti jo lavoną. Lietuvos Žemaitija, ne kartą kentėjusi vokiečių vergijos sunkiąją dalį galų gale buvo suskaldyta pusiau ir viena josios pusė buvo galutinai pavergta germanų po Rytų Prūsijos vardu.

Ir vėl suėjo draugėn lietuvių karžygiai su slavų karžygiais kovoti su teutonų palikimu - visaprarįjančiu germanizmu.

Mes tikime, kad tai paskutinis grandinys laimėjimų retežiaus, pradėtojo ties Žalgiriu. Mes tikime, kad mūsų užsieniai kraujo broliai bus atimti iš po germanų jungo ir suvienyti su mumis, nes istorinė Rusijos misija - būti tautų paliuosuotoja.

Šioje kovoje kiekviena mažuma skaitytina. Vienybėje galybė. Net nežymiausios etnografinės vienatos privalo būti intrauktos veikimo sūkurin. Rusija jas sujungs ne tam, kad prarytų jasias, bet bendrajam taikiam kultūriniam darbui, suvienijimui galingon tautų sąjungon. Visa lietuvių tauta gaivinama to suvienijimo viltimi.

Įgaliotiniaus dėl įteikimo pasirašė D.J.Basanavičius ir D.Malinauskis.

Raimundas Lopata, „Lietuvių inteligentijos politinė veikla 1914-1915 metais“, in: *Lietuvos Atgimimo istorijos studijos*, t. 3: *Lietuvos valstybės idėja (XIX a. – XX a. pradžia)*. Vilnius: Žaltvykslė, 1991, p. 234.

IŠ PRŪSŲ LIETUVOS TAUTINĖS KOMISIJOS ATSIŠAUKIMO Į LIETUVININKUS 1918 M. LAPKRIČIO 16 D

Lietuvinkai!

Pabuskit! Klausykit! Padabokit!

Dabar svarbiausias laikas mūsų giminės nusidavimų: karalystės griūna, karalkrėsčiai puola ir žmonių iki šiol prispaustos giminės pasikelia iš vergystės ant šlovingos savotiškos valnybės.

Pons Dievs aiškiai nor **mus visus lietuvininkus**, kaip vienos giminės draugus, **suvienyti į valną bei savotišką Lietuvą**, kuri daugiau nebus sudraskyta, bet **stipri bei galinga Karalystė**, kurioje mūsų brangioji kalba poniavos. Dievas ją yra leidęs ir mums dovanojęs - o ką sutvėręs est(i) Dievas, tai žada išlaikyti.

Štai **Didžioji Lietuva**, kuri pirm' 600 metų buvo šlovinga Karalystė, nutenkanti nuo Rytinių iki Juodųjų jūrų, nuo Klaipėdos iki Odesavos miesto, yra **vėl valna ir savotiška žeme** pastojusi ir įsitaisė **savo valdžią bei savo vaiskus**, jeib su svieta didžiomis giminėmis stotų į **Tautų Susidraugavojimą**, kuriame **amžinas pakajus** ponavos. Dievas pats dyvinu būdu ją išskinkė iš maskolių vergystės jungo per šį išgąstingąjį karą. Tad vokiečiai, ją užėmę, tykojo ją pasiplėšti ir suvokietinti, kaip jie su mūsų prūsiška Lietuva yra padarę, žmones Didžiosios Lietuvos jie prisispaudė nežmogiškai, išplėšė jų turtus, atėmė jų galvijus bei javus, kad lietuviai badmirščiuoti turėjo. [...] Grumzdanti nepalaima privertė vokiečių valdžią atsikartotinai savo priešininkams pakajaus derėjimus prisūlyti. Amerikos prezidento Wilsono reikalavimus ji noriai priėmė, kad tik per greitą pakajų nuo visuotino sugriuvimo išsigelbėtų. O Wilsons reikalauja, kad **kožna giminė pati valnai savo politišką būvį taisytusi. Taipgi ir mums dabar adyna parėjo savo valnybę įgyti**, Vokietijos valdžios prisiūlymas ir mums tą savotišką valnybę garantieruoja. Ciesorystės kancleris atvirai apsakė, kad pakajaus derėjimams reikalaujant, Vokietija savo rubežius atgal statysianti, taipgi ir **Lietuvos Karalystei jos lietuviškąsias dalis atiduosianti**.

Ar tad mes dabar tylėsime, snausime ir miegosime? [...] Ten, kur **Labgava, Vėluva, Įsrutys, Darkiemis, Goldapė**, - **tai vis yra lietuviški kraštai**, kur mūsų tėvų tėvai savo gražiąją kalbą vartojo ir lietuviškai gyveno.

Dabar parėjo adyna svietai apsaityti, kad tad mes dar gyvi, kad mes su **Didžiąja Lietuva esame vienos motinėls vaikai**, kad ką mūsų priešininkai per šimtmečius išardė, dabar laikas vėl suvienyti.

Viena giminė, viena kalba, viena žemė, viena valdžia -

toks turi dabar mūsų reikalavimas būti. Tad lietuviška giminė, lietuviška kalba ir lietuviška garbė amžinai gyvuos, tad vaikų vaikai tūkstančių eilę mums dėkavos, kad mes tikroje adynoje pabudome ir be baimės už savo tėviškę įstojome.

Mes Vokietijai dėkavonės nesame kalti! Lietuviškojo kraujo yra dėl Prūsijos bei Vokietijos tūlų neteisingų karų grioviai pralieti. Narsingai yra lietuviški vyrai už Prūsijos karalių kovoję. O kaip mums už tai dėkavota? Tuomi, kad mus giminiškai vis daugiau naikino ir mūsų kalbą žudė, mus už nieką laikė, mūsų lietuviškos žemės vardo nei minėti neminėjo. Mes siuntėme karštus prašymus, peticionus ir deputacijomis pas Karalių bei valdžią, ale nei jokio susimylėjimo neradome, atpenč tapę - mūsų kalba dar sunkiau spaudžiama ir naikinama. Todėl mes be jokios širdperšos skiriamės nuo Vokietijos: ji nebuvo mums kaip motina, bet kaip kieta, neširdinga ir svetima pamotė. [...]

Lietuva ant visados, tarp palaimos, tarp bėdos!

Taip prisiekite mūsų lietuviai su turtu bei krauju už savo tikrąją tėviškę įstoti. Neduokitės persikalbėti vokiškų urėdininkų, nebijokite jų grumzdymų! Balsuokit, kad laikas pareis, tiktai už prisiglaudimą prie Didžiosios Lietuvos. Ten mus nespaus didi mokesniai, nes naujoji Lietuva netur senų skolų. Ten mes ir pagal tikėjimą galėsime kožnas savo vierą pildyti valnai ir mūsų kūdikiai nebus sunkinami svetima šnekta. Taip pakelkime balsą, kaip žaibą griausmingą. Lai gyvuoja mūsų brangi tėviškė, didžioji, valnoji, gražioji Lietuva!

Mažoji Lietuva: lietuvininkų kovos, [sudarė Vytautas Šilas], Vilnius: Andrena, 2010, p. 9–11.

1918 M. LAPKRIČIO 30 D. TILŽĖS DEKLARACIJA

Mažosios Lietuvos Tautinės Tarybos

AKTAS

Atsižvelgdami į tai, kad viskas, kas yra, turi teisę gyvuoti, ir į tai, kad mes Lietuviai čionai Prūsų Lietuvoj gyvenantieji sudarome šito krašto gyventojų daugumą, reikalaujame mes, remdamies ant Vilsono Tautų paties apsisprendimo teisės, prigludimą Mažosios Lietuvos prie Didžiosios Lietuvos. Visi savo parašu šitą pareiškimą priimantieji pasižada, visas savo jėgas už įvykdymą minėtojo siekio pašvęsti.

Tilžėje, lapkričio 30 d. 1918 mt.

Prūsų Lietuvos Tautinė Taryba.

Mažoji Lietuva: lietuvininkų kovos, [sudarė Vytautas Šilas], Vilnius: Andrena, 2010, p. 71.